

			
---	---	---	---

FILMSZÍNHÁZMUZIKA

2004. 11. 04.

Irány Észak - Kelet!

□ Kiállítások a Műcsarnokban □

Az akvarellfestő álma biztosan valami szééééép táj: virágpompába öltözött ártatlan tavaszi mező, a nyári hőségtől remegő levegőben vibráló végtelen szántóföld, tarkabarka levélpalástba bújtatott, gombaillatú őszi erdő vagy hideg szél szaggatta, magányos hegycsúcs. Nos, az akvarellfestő szénanáthás, nem szereti a meleget és a hidegben elgémberednek az ujjai. Miről álmodik hát? Vizekről, hegyekről, Buddha érintésének nyomairól a földön, de leginkább: a szemlélődésről, amikor minden elcsitul benne, amikor átadja magát a látványnak, amikor csak bámul, mereng, nézgelődik, a tájjal kel és fekszik, azt eszi, azt issza magába. Több ez passzív befogadásnál, talán csak a valódi meditáció, vagy - hogy saját civilizációnk szerszámoskamrájában keresgéljünk - az

□ aktív imagináció fogható ehhez, amikor a lélek szabadon jár-kel, a tudathoz csupán pókháló □ finomságú fonalak kötik.

Reménytelen azt hinni, hogy elcsíphetjük ezeket a szálacskákat és Ariadné-fonalként használhatjuk őket a fantázia, a jelképek és asszociációk labirintusában, de a magunkét megszodorhatjuk. Gyorsan bejárjuk hát a terep feltérképezhető részét: három terem van, a falakon panelszerűen, vízszintes diptichonokként sorakoznak a képek, többnyire festmény-fotó párban. A földön nagy fehér vásznak, öt, hat, hét darab együtt: óriás ív akvarellpapíroknak látszanak, melyek nedves felületén a néhány, véletlenszerűen ejtett festékpötty apró léptekkel fut szét. Amikor elindul benne, rajta, a festék felfedezi az anyag szerkezetét, a hordozó magába fogadja a pigmentet, a fehérség találkozik a színnel. Megismerés.

Az első álom a vizekről szól. Hogyan ismerhető meg a víz? Színtelen, szagtalan, azt a formát veszi fel, amibe beletöltik - ez a tudatosság nélküli, reflexió nélküli lét. A taoista történet szerint egy öregember egész életét egy zuhatag mellett töltötte naponta törve-zúzva benne testét, míg kifürkészte a sziklák közt rohanó patak útját, megtanulta a víz különös mozgását. Nekünk nem muszáj beleugrani, belelépni, hiszen ugyanabba a folyóba kétszer úgysem lehet, és a képekbe sem a vászon átszakításával kerülhetünk. A módszer a figyelem, de nem a lézersugárszerű koncentráció, hanem valami pislá, lidércként táncoló fény. Olyan fény, ami egyetlen hullám tetején virgonckodik, mégis ezer darabra tört kristályként ragyogtatja a tengert, míg a szem ellát, fény, mely fülledt nyári délután fűszeres illatú, haragoszöld levelek és szemérmetlenül gömbölyödő narancsok közt clikkan szikrázó nyílvevesszőként, fény, mely bizonytalanul egyensúlyoz a Neretve fölött a mosztári híd kerekre koptatott kövein, s a vájatokba csúszva keresi Csontváry lába nyomát.

Ha fényként megismerte a vizet, a figyelem átváltozik – vízzé, és így *tapasztalja* meg a világot. Esőként hullik a nádtetőre, a katonásan kötött szálak közt tévelyeg, s befolyik az üreges szarakba; fűszál szélén harmatként hintázva hezitál: cseppenjen a földre, vagy csurranjon a száron, végül virágkehelybe bújik remegve a Nap elől, de az kérlelhetetlenül felszippanjtja. A vízből pára lesz, s felszáll a hegyekbe, ahol a következő álom vár.

A hegyekről szóló álom a megismerésről mint az összefüggések felfedezéséről szól. A szükséges nézőpontot biztosítja a magasság, de a ritkább levegő, az éles kontúrok, zárt tömegek, kemény formák is segítenek: itt nincs mód beleveszni, édesgetni, szelídíteni - az összetartozás az élet alapja. Talán ezért gondolkodunk el éppen itt a párba állított panelek viszonyáról, elsősorban a fotók és a képek kapcsolatáról. Utóbbiak messziről homogén, monokróm felületeknek látszanak, a fotók alá téve azonban mintha valóban *aláhúznának* valamit a látványból. A színek "idézetek", vagy ellenpontoszák a fotókat, de a finom bekarcolások már egyértelműen a fényképekre reflektálnak kiemelve és minden összefüggésből kiragadva, a kép "pusztaságába" helyezve egy-egy kompozíciós elem meghatározta erővonalat. Mire valók a fotók? Egyszerűek, keresetlenek, talán azt mutatják, milyen spontaneitással tárta fel magát a táj a festő előtt. Vagy a "klasszikus" (tájkép)festői mentalitást, a látvány elsőbbségét hangsúlyozzák? Esetleg ironikusan utalnak arra a konzervatív nézői hozzáállásra, mely szüntelen az objektívnek hitt valóságba szökdösve keres fogódzót a képek világában? - A válasz az, hogy a megismerés harmadik módja a rejtély.

A harmadik álom Buddha érintése. Egy titok. Az a különleges mód, ahogy a kéz a bambusz nedvekkkel teli, lüktető szilárdságát vagy a szalma, a kiszáradt nád öreges finomságú, törékeny keménységét érintve ösztönösen tud meg valamit az életről. Az a különleges mód, ahogy a kéz az anyagot valami eszközzel érintve ösztönösen tud meg valamit a létről. Fontos tehát ez a kíváncsisággal, derűvel, bölcsességgel és alázattal tett mozdulat, s Záborszky Gábor hommage-ával Jiro Okurát, a japán szobrászt idézi meg, akinek kámforfából készült, a zen-buddhizmus mestereinek tömörségét idéző művei attitűdjükben rokonok az ő munkáival, ahogy azt egy közös kiállításon már láthattuk (1994-ben a Dorottya Galériában).

Záborszky (a szórólapon olvasható szöveg szerint) a képeket úgy készítette, hogy az akvarellre papírmasszát öntött, majd amikor abból elpárolgott a víz, felszínre került a szín. Vagyis semmi megismerés. Csak az bukkanhat fel, amit már tudunk.

Az akvarellfestő álma - Záborszky Gábor kiállítása. 2004. október 01. - 2004. november 07.
Kurátor: Jerger Krisztina

Hejettem Kiss Virág

